

Романова Н. В.,

доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри німецької та романської філології
Херсонського державного університету

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДНИХ ІМЕННИКІВ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ДИТЯЧОЇ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню семантичних особливостей складних іменників німецькомовної дитячої художньої літератури. Встановлено, що семантика німецькомовних складних іменників дитячої художньої літератури амбівалентна: прозора й недостатньо прозора, формується в межах композита за лінійною формулою, може бути моносемічною та полісемічною, визначає зображувану ситуацію, розширює, звужує або модифікує (підсилює) свою називну функцію, набуває конотативності та нового значення, відсутнього в словах-прототипах, структурована за змістом, економна й дієва в художньому плані, бере певну участь у розвитку мислення дитини, емоційно впливає на адресата. У статті репрезентовано короткий критичний огляд теоретичних поглядів на проблему, розкрито специфіку лінгвістичного, стилістичного та комунікативного (прагматичного) контекстів, висвітлено семантичні відношення між компонентами в семантичній структурі іменникового композита, визначено поняття лексичної семантики складного іменника. У процесі дослідження схарактеризовано термін «дитяча художня література», розглянуто класифікації вікових періодів розвитку дитини, встановлено цільового адресата аналізованого твору – підліток. Зазначений адресат, згідно з фабулою, цікавиться пригодами, ідеалізує родичів, прагне привернути до себе увагу своєю вербальною і/чи невербальною поведінкою, цінує дружбу, вірність, щирість, уміння берегти таємницю, оцінює вчинки, диференціює хлопчиків і дівчаток тощо. Особливу увагу сфокусовано на систематизації семантичних підгруп складних іменників та слів-фаворитів. Виокремлено сорок різновидів семантичних підгруп, двадцять з-поміж яких містять слова-фаворити. У ході семантичного аналізу з'ясовано, що в текстовій тканині твору найчастіше вживають архаїчну лексему *Wachtmeister* зі значенням «унтер-офіцер поліції», що свідчить про релікти етнічної стереотипності – любов до порядку. В перспективі подальшого розгляду та дослідження цієї теми доцільно розширити змістово-фактуальний матеріал та порівняти семантику складних іменників у споріднених та неспоріднених мовах.

Ключові слова: композит, складні іменники, семантика, семантичні особливості, семантична підгрупа, дитяча художня література.

Постановка проблеми. Інтерес дослідників до особливостей семантики складних слів дитячої художньої літератури не випадковий, оскільки її формування відбувається на базі двох і більше вже існуючих слів за допомогою спеціальної мовної техніки. Утворений композит поповнює, розширює, збагачує словник дитини, разом із тим слугує показником культурно-історичного розвитку етносу. Семантика новотвору відображає певною мірою нову ідею, новий образ, нове поняття [14, с. 65],

висвітлює якість взаємозв'язку між мовою і мисленням, між мовленням і емоціями, між мовленнєвою діяльністю і духом [20, с. 20]. Все це свідчить про актуальність вибору теми пропонуваної студії.

Метою статті є виявлення семантичних особливостей складних іменників німецькомовної дитячої художньої літератури. Реалізація цієї мети передбачає розв'язання низки завдань: 1) уточнити поняття «дитяча художня література»; 2) схарактеризувати коротко особливості підліткового віку; 3) укласти експериментальну картотеку аналізованих мовних одиниць; 4) систематизувати емпіричний матеріал за семантичною ознакою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З-поміж досліджень, присвячених семантичним особливостям лексичних одиниць, виокремлюємо праці радянських (Ю.Д. Апресян, В.А. Звєгінцев, О.С. Кубрякова), вітчизняних (В.В. Левицький, Н.В. Романова, В.Г. Таранець) і зарубіжних (С. Лебнер, В. Флейшер, М. Шредер) науковців. У своїй сукупності вони маніфестують цілісну картину розвитку концепцій про семантику слова. Звичайно, було б хибним убачати безпосередній зв'язок між філософською платформою певного дослідника і його конкретними лінгвістичними ідеями, хоча нерідко методологічні принципи за своїм походженням або за змістом носять філософське забарвлення [8].

Існує думка, що всі теорії значення слова поділяються на дві групи: об'єктивістські й когнітивістські [2, с. 47]. Об'єктивісти розглядають лексичну семантику поза людиною, тобто в навколишньому світі [23], когнітивісти, навпаки, поєднують її з людиною, точніше, з людською думкою [16, с. 69]. Простежуємо й процес інтеграції наведених теорій, де семантика є результатом конструювання структури світу у вигляді ментальної репрезентації [21, с. 109], когнітивною структурою, включеною в моделі знання і думки [3, с. 58]. Отже, семантику слова тлумачать крізь призму логіки, антропоцентризму, прагматики.

Наше розуміння семантики складного слова пов'язане з фоновим знанням людини про позначуваний елементом предмет, явище, подію або процес реальної/уявної дійсності [10, с. 69]. Її формування у словотворчому процесі обмежене семантичними відношеннями композита з компонентами, що його утворюють [4, с. 142]. Гіпотетично ці відношення можна звести до декількох основних типів лінійного характеру: внутрішня форма лівобічного компонента впливає на внутрішню форму правобічного й привносить нове значення у композит (*Affenliebe* «нерозумна любов»: *Affe* «мавпа» + *-n- + liebe* «любов»), внутрішня форма правобічного компонента

впливає на внутрішню форму лівобічного і привносить нове значення у композит (*Affentheater* «комедія, балаган, фарс»: *Affen* «мави» + *theater* «театр; театральна вистава»), внутрішня форма компонентів обопільно впливає одна на одну й зумовлює появу нового значення (*Affenhaus* «мав'ятник»: *Affen* + *haus* «дім, будинок, будівля») [19, с. 33], внутрішня форма компонентів не впливає одна на одну, лише модифікує (підсилює) нове значення (*Arbeitsmarkt* «ринок праці»: *Arbeit* «праця» + *-s-* + *markt* «ринок») [там само, с. 59]. Сюди додаємо й семантичні зв'язки композита з певним контекстом, який визначає «правильне сприйняття [лексичної семантики] новотвору» [5, с. 390]. Йдеться про лінгвістичний, стилістичний або комунікативний (прагматичний) контексти. Дозволимо собі нагадати, що основна функція лінгвістичного контексту – уточнити або конкретизувати значення слова, стилістичного – доповнити, збільшити, розширити, комунікативного (прагматичного) – виявити, відповідно [12, с. 242–251]. Диференціація наведених контекстів умовна, оскільки питання про їхні межі дискусійне: лінгвістичний контекст виокремлюють за синтаксичними зв'язками [7, с. 132], стилістичний – за тропейними ознаками [2, с. 281], комунікативний – за вербальними сигналами [15, с. 83–88]. Лінгвістичний контекст може розгортатись на тлі стилістичного, стилістичний, у свою чергу, входить до змісту комунікативного. Для комунікативного контексту облігативним є врахування фонових знань, комунікативного завдання, соціально-психологічного портрета учасників комунікації (вік, загальнокультурний розвиток, психологічний/емоційний стан) та власне ситуація [17, с. 21–26].

Хоч би в якому з-поміж названих контекстів реалізується складний іменник, його семантика зорієнтована, як уже зазначалось, на фоніві знання індивіда, пов'язана з функціями дитячої художньої літератури – естетичною, виховною, освітньою, комунікативною, гедоністичною, риторичною та інтенціями автора.

Виклад основного матеріалу. Термін «дитяча художня література» позначає сукупність творів художнього характеру, спеціально призначених для читання дітьми або дітям різних вікових категорій. Вік дітей класифікують за різними критеріями: біологічним, психологічним, соціальним, соціально-педагогічним, соціально-економічним, національно-культурним, гендерним [11, с. 244–248].

Ми схилиємось до класифікації В.А. Крутецького, яка ґрунтується на ідеї вікової і педагогічної психології та враховує діалектику розвитку особистості дитини: новонароджений (до 10 днів), дитячий (до 1 року), ранній дитячий (1–3 роки), переддошкільний (3–5 років), дошкільний (5–7 років), молодший шкільний (7–11 років), підлітковий/перехідний/переломний (11–15 років), юнацький або старший шкільний (15–18 років) [9, с. 47, 81].

Для кожного з наведених періодів характерні свої умови життя, потреби, діяльність, певні протиріччя, якісні особливості психіки й специфічні психічні новоутворення. Вікову характеристику визначають через зміну статусу дитини в родині й школі, через зміну форм навчання і виховання, через нові форми її діяльності і, зрештою, через деякі особливості дозрівання її організму [там само].

Спостереження над змістово-фактуальним матеріалом показує [18], що він адресований підліткам та розповідає про пригоди чотирьох міських дітей під час літніх канікул.

Автор новели – Сва Мардер – користується складними іменниками творчо, що, безумовно, впливає на цільову аудиторію. Вона прагне наблизити події середньовічної давнини до читача *‘Ein Schrei erscholl an der Tafelrunde, die Männer sprangen mit Grausen empor, Meister Hildebrand aber, schneller als alle andern, stand schon vor Kriemhild und ihrem Opfer. Stirb, entartete Burgundertochter!* [18, с. 5], долучити його до літератури як шкільного предмету, допомогти освоїти останній не лише теоретично, а й практично *So viel hatte Peter noch nie freiwillig in der Schule geredet, aber diesmal fühlte er sich als Fachmann, weil sein Vater Rechtsanwalt war* [там само, с. 6], дипломатично спонукає розділити своє власне ставлення до об'єкта *Manche hatte eher einen aufsässigen Unterton; und wenn nicht die Glocke zum Unterrichtsschluß geläutet hätte, wäre es vielleicht zu einer kleinen Meuterei gekommen war* [там само, с. 8], імітує живе розмовне спілкування *Das waren nicht nur Edelsteine und Armbänder und Goldstücke», erklärte Jan ganz ernsthaft war* [там само, с. 12], стимулює читацький інтерес, уяву *Das ist nämlich so ähnlich, als ob man eine Nähadel in einem Heuhaufen sucht. «Der Nibelungenhort ist keine Nähadel!» rief Jan war* [там само, с. 24], описує й диференціює невербальну поведінку за гендерною ознакою *Während die drei Jungen sich die Köpfe zerbrachen, daß man es fast knacken hörte, saß Kai in aller Gemütsruhe auf der Mauer und baumelte mit den Beinen war* [там само, с. 54], фокусує увагу на проблемі забруднення Рейну побутовими речами *Andi schwenkte zwar einen Bleicheimer ohne Henkel in der rechten Hand, aber als ihn niemand lobte, ließ er ihn wieder los, und Eimer versank unter Glucksen. // «Die Leute scheinen den Rhein als Müllgrube zu benutzen!» rief Jan* [там само, с. 62–63], пояснює правила соціальної поведінки *Der eine hat sich bei Otto einquartiert», fuhr der Wachtmeister fort. «Vielleicht ist das ein Anhaltspunkt. Die Burschen tun zwar so, als ob sie sich noch nie gesehen hätten, aber das ist bestimmt nur Tarnung.»* [там само, с. 98], створює атмосферу інтимності, загадковості, таємничості *Es war Freitag. Um ganz genau zu sein: Es war Freitag, der dreizehnte August, morgens ein viertel nach acht war* [там само, с. 135], переключаче увагу адресата з форми на зміст *Mein Schädel brummt wie ein ganzer Bienenstock.»* [там само, с. 153], поєднує земне з неземним *Vielleicht hatten wie einen Schutzengel», sagte Kai nachdenklich. «Einen netten, dicken Schutzengel.» // Der Schutzengel errötet über sein ganzes rundes Gesicht und drehte sich zum Fenster um* [там само, с. 188], дає можливість побачити поведінку дорослих, які в душі діти *Inspektor Müller, der Schrecken der Unterwelt, läßt bei Mondschein Kiesel auf dem Rhein tanzen – hm, wenn ich's mir richtig überlege, klingt es tatsächlich etwas unpassend.» // «Aber es macht Spaß», behauptete der «Schrecken der Unterwelt», und der dritte Stein tanzte über den Fluß* [там само, с. 196].

У наведених прикладах складні іменники вживаються в однині (*Tafelrunde, Burgundertochter, Fachmann, Rechtsanwalt, Unterton, Unterrichtsschluß, Nähadel* (2), *Heuhaufen, Nibelungenhort, Gemütsruhe, Bleicheimer, Müllgrube, Wachtmeister, Anhaltspunkt, Freitag* (2), *Bienenstock, Schutzengel* (3), *Unterwelt* (2), *Mondschein*) та множині (*Edelsteine, Armbänder, Goldstücke*), рідко (індекс «1»), відносно часто (індекс «2»), часто (індекс «3»).

Лексичну семантику цих складних іменників кваліфікуємо умовно на два різновиди: прозору та недостатньо прозору. Прозора лексична семантика передбачає розуміння адресатом

внутрішньої форми складного іменника поза будь-яким контекстом, недостатньо прозора, навпаки, потребує певного контексту. До прозорі лексичної семантики апелюють усі складні іменники в множині та лєвова частка в однині (*Fachmann, Rechtsanwalt, Unterton, Unterrichtsschluß, Nähadel* (2), *Heuhaufen, Nibelungenhort, Gemütsruhe, Bleicheimer; Müllgrube, Wachtmeister, Anhaltspunkt, Freitag* (2), *Bienenstock, Schutzengel* (3), *Mondschein*), недостатньо прозору лексичну семантику репрезентують композити *Tafelrunde, Burgundertochter, Unterwelt* (2). Виходячи із внутрішньої форми слова *Tafel*, можна з певним застереженням стверджувати, що йдеться про просторові параметри дошки/предмету меблів, функцію столу або перенесене значення [22, с. 926], у свою чергу семантика слова *-runde* відображає форму: а) обмеженого простору, б) розміщення сукупності людей у просторі, в) руху та є спортивним терміном [там само, с. 788]. Отже, *Tafelrunde* може позначати «круглу (шкільну або для оголошень) дошку», «круглий (обідній) стіл», у переносному значенні – «товариство/компанію за (круглим/обіднім) столом», «обслуговування святкового столу», у спеціальному значенні – «форму поля спортивних змагань». Цю багатозначність уточнюємо через лінгвістичний контекст [6, с. 191] *‘Ein Schrei erscholl an der Tafelrunde, die Männer sprangen mit Grausen empor; Meister Hildebrand aber, schneller als alle andern, stand schon vor Kriemhild und ihrem Opfer* [18, с. 5], де говориться про негативну реакцію шляхетних гостей, героїв, лицарів за столом щодо вчинку Крімгільди – вбивство рідного брата й водночас бургундського короля. Тут семантика складного іменника *Tafelrunde* тотожна переносному значенню, а саме лексико-семантичному варіанту: «шляхетні гості».

Щодо внутрішньої форми слова *Burgunder*, то вона омонімічна, маніфестує представника/-ів певної країни, землі або алкогольний напій [19, с. 149], внутрішня форма слова *-tochter* збігається з біологічними ознаками й крєвними стосунками особи жіночої статі [22, с. 940]. Тобто аналізований композит може позначати як дочку бургундця/-ів, так і дочку Бургундії або марку вина. Багатозначність слова, як і в попередньому випадку, уточнюємо через лінгвістичний контекст *Stirb, entartete Burgundertochter!*, однак його емоційно насиченої інформації не вистачає для моносемізації, він обмежує лише останнє значення композита – марка вина. Подальша інтерпретація лексичної семантики *Burgundertochter* охоплює попереднє висловлення *‘Ein Schrei erscholl an der Tafelrunde, die Männer sprangen mit Grausen empor; Meister Hildebrand aber, schneller als alle andern, stand schon vor Kriemhild und ihrem Opfer*, яке видозмінює лінгвістичне розпливчате значення, перетворюючи його в один із лексико-семантичних варіантів – «бургундська королева». При цьому він має негативне забарвлення, поява якого зумовлена, з одного боку, етикетом поведінки елітного прошарку за столом, з другого – зухвалим учинком шляхетної пані. Сигналом-показником негативної конотації є частина речення *Ein Schrei erscholl*, асиндетичний паратакис *die Männer sprangen mit Grausen empor; Meister Hildebrand aber, schneller als alle andern, stand schon vor Kriemhild und ihrem Opfer* та дієслово в імперативній формі 2-ї особи однини *Stirb*. Це означає, що негативне значення «бургундська королева» формується в межах стилістичного контексту.

Загалом, семантика аналізованих іменників є розмаїтою як якісно, так і кількісно. Виявлено такі семантичні підгрупи,

як-от: 1) **сукупність** (146 випадків) (*Alltagsgesichter, Edelsteine* 5, *Armbänder* 2, *Fünfmarkstücke* 6, *Goldstücke* 9) 4) 2) **професія, посада, рід занять** (124 випадки) (*Bürgermeister, Kriminalinspektor* 4, *Rechtsanwalt* 2, *Wachtmeister* 106); 3) **оніми** (91 випадок) (*Akazienallee* 3, *Brunhild* 2, *Burgunderstadt, Kriemhild* 9, *Lindenbaum* 8, *Männererde* 5); 4) **частина** (60 випадків) а) тіла (*Augenwinkel, Ellenbogen* 3, *Fußsohle* 2, *Nasenspitze, Zeigefinger* 3), б) предмета (*Denkmalstufe* 4, *Fensterbrett* 2, *Flaschenhals*), в) речовини (*Goldstück* 14, *Oberfläche* 2, *Schmutzschicht*), д) рослини (*Grashalm* 5); 5) **власник цінностей** (56) (*Nibelungenhort* 56); 6) **відрізки часу, вік** (56) (*Abendläuten, Augenblick* 19, *Ferienhälfte* 3, *Freitag* 7, *Freitagmorgen, Großmutter* 2); 7) **абстракції** (47) (*Allerwerteste, Blödsinn* 4, *Nächstbeste* 2, *Nibelungentreue* 7); 8) **предмети побуту, посуд, одяг** (41) (*Badewanne, Kristalleuchter* 2, *Schmetterlingshemd* 3, *Taschentuch* 8); 9) **приміщення, будівлі, громадські місця** (29) (*Armesünderbank, Badeanstalt* 7, *Klassenzimmer* 2, *Wachstube* 3); 10) **об’єкт** (18) (*Ansichtskarte, Denkmal*); 11) **оцінка** (17) (*Donnerwetter* 2, *Ehrenplatz, Farbenpracht*); 12) **суб’єкт** (17) (*Einzelgänger, Lumpensammler* 3, *Messerheld* 2); 13) **простір, локус** (17) (*Bauernhof, Hintergrund* 2, *Jagdrevier*); 14) **характеристика** (16) (*Blechbüchse, Lause-Otto* 9); 15) **мова** (13) (*Donnerwetter* 4, *Ehrenwort, Generalbeichte*); 16) **спорядження** для плавання (12) (*Badeanzug, Badehose* 2, *Badekappe, Taucherbrille* 5); 17) **форма** (12) а) занять (*Flaschensammlung, Schatzsuche* 5, *Schatzsucherei* 2), б) споруди (*Ameisenhaufen, Torbogen*), в) предмета (*Heuhaufen*); 18) **природні явища** (11) (*Donnergrollen, Frühnebel, Mondlicht, Tageslicht* 4); 19) **економіка** (11) (*Falschgeld* 4, *Falschmünzerei, Finderlohn*); 20) **меблі** (11) (*Flurspiegel, Klappstuhl* 2, *Schreibtisch* 6); 21) **їжа, напої** (10) (*Abendessen, Himbeereis* 2, *Schokoladeneis* 2); 22) **емоції, почуття, фізичний стан** (9) (*Gefühlsduselei, Gemütsruhe, Gleichgewicht, Männerhunger*); 23) **процеси** (8) (*Beinevertreten, Tauchversuch* 2); 24) **рух** (8) (*Ferienreise, Rippenstoß* 2, *Rundgang*); 25) **фізичний біль** (6) (*Mückenstich* 6); 26) **збірність** (6) (*Hosenbund, Kropfzeug* 2, *Schlüsselbund*); 27) **інтенсивність** вияву (5) а) температури повітря (*Bruthitze, Treibhausluft*), б) творчості (*Riesentheater*), в) психічного стану (*Größenwahn* 2); 28) **послідовність** (5) (*Dreizehnte* 3, *Tagesordnung* 2); 29) **рис характеру, поведінка** (5) (*Ehrgeiz, Großmut, Heldenmut*); 30) **правові норми** (5) (*Gefängnisstrafe, Gelegenheitsdiebe, Polizeischutz*); 31) **взаємовідносини** (4) (*Ehepaar, Geschäftsfreund, Volksversammlung*); 32) **міра** (4) (*Eistüte, Kartoffelsack, Kleinstadt*); 33) **флора** (4) (*Feldname, Holundergebüsch, Waldname*); 34) **ділові зв’язки, документи** (4) (*Geschäftsbeziehung* 2, *Gewerbeschein* 2); 35) **інфраструктура** (4) (*Kopfsteinpflaster, Stadtpark, Standbild*); 36) **неземні істоти** (4) (*Schutzengel* 4); 37) **механізми** (3) (*Eiswagen, Fahrstuhl, Lastkahn*); 38) **прикраси** (2) (*Armband, Halsgeschmeide*); 39) **терміни** (2) (*Rückzug, Schweigepflicht*); 40) **інші** поняття (6) (*Glockenschlag, Goldgräberstadt, Heldenverehrung, Kaugummi, Müllgrube*).

Для половини семантичних підгруп характерні слова-фаворити, тобто новотвори з найвищим індексом уживання [13, с. 129]. До прикладу, в семантичній підгрупі «Сукупність» активізують історизм *Goldstücke* (9) «золоті (про монети)» [19, с. 292], в семантичній підгрупі «Професія, посада, рід занять» – лексему *Wachtmeister* (106) «унтер-офіцер поліції», у семантичній підгрупі «Оніми» – власну назву одного із мос-

тів через річку Рейн *Unterbrücke (14)* «Унтербрюке» тощо. Звідси формально випливає, що історичні події невід'ємні від сучасності, визначають почасти зміст ціннісних орієнтацій підлітків, впливають на розвиток їхнього мислення. Простежуємо найбільшу симпатію до професії поліцейського, який забезпечує встановлений у місті порядок. Щодо мосту Унтербрюке, то він виходить на передній план через свої функції – слугує місцем зустрічі для героїв новели, місцем їхнього відпочинку та є вихідним пунктом для пошуків скарбів Нібелунгів.

Висновки. Проведений аналіз дає змогу зробити такий висновок: складні іменники посідають особливе місце в новелі: вони є економним засобом передачі нових понять, маркером авторського стилю, джерелом для створення яскравої палітри літературних образів, ефективним механізмом поповнення словника читача, мірою загальнокультурного розвитку етносу. Семантичні особливості складних іменників убачаємо в їх прозорості та недостатній прозорості, в моносемічності й полісемічності, що корелює з лінгвістичним, стилістичним або комунікативним контекстами та визначає зображувану ситуацію, в розширенні називної функції, набутті конотативності та нового значення, відсутнього в словах-прототипах, у звуженні значення, збігу обсягу значення, у смисловій структурі (мають лексико-семантичні варіанти), емоційному впливі на адресата. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в розширенні змістово-фактуального матеріалу, в зіставному семантичному аспекті складних іменників споріднених і неспоріднених мов.

Література:

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка. Москва : Просвещение, 1990. 300 с.
2. Безугла Л.Р., Романченко І.О. Лінгвопрагматика дискримінації у публіцистичному дискурсі. Харків : ФОП Лисенко І.Б., 2013. 182 с.
3. Болдырев Н.Н. Когнитивная семантика. Тамбов : Издательство Тамбовского университета, 2001. 123 с.
4. Гнаповська Л.В. Давньогерманська та кельтська антропонімія у просторі міфопоетичного дискурсу. *Проблеми зіставної семантики*. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2009. Вип. 9. С. 142–146.
5. Жижомо О.О. Особливості формування смислової структури оказіональних слів у зіставному аспекті (на матеріалі поетичних творів П. Тичини та В. Маяковського). *Проблеми зіставної семантики*. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2009. Вип. 9. С. 389–393.
6. Кійко С. До питання полісемії у працях сучасних зарубіжних лінгвістів. *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія*. 2003. Вип. 155. С. 190–202.
7. Колшанский Г.В. Контекстная семантика. Москва : Наука, 1980. 150 с.
8. Корольова А.В. Трансформаційна модель «значення-смысл» у теорії референції. *Україна і світ: діалог мов та культур* : Матеріали науково-практичної конференції, м. Київ, 30 березня – 1 квітня 2011 року. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2011. С. 99–100.
9. Крутецкий В.А. Психология обучения и воспитания школьников. Москва : Просвещение, 1976. 303 с.
10. Левицкий В.В. Семасиология. Винница : НОВА КНЬГА, 2006. 512 с.
11. Ніколаєва Л.Б. Особливості семантики найменувань особи за віком у різноструктурних мовах. *Проблеми зіставної семантики*. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2009. Вип. 9. С. 243–248.
12. Приходько Г.І. Способи вираження оцінки в сучасній англійській мові. Запоріжжя : ЗДУ, 2001. 362 с.
13. Романова Н.В. Дикі тварини-фаворити в німецьких прислів'ях: семантичний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету Серія «Лінгвістика»*. 2019. Вип. 36. С. 128–132.
14. Степанова М.Д. Словообразование современного немецкого языка. Москва : Издательство литературы на иностранных языках, 1953. 376 с.
15. Трошина Н.Н. Прагмастилистический контекст и восприятие текста. *Прагматика и семантика*. Москва : ИНИОН АН СССР, 1991. С. 82–92.
16. Ченки А. Современные когнитивные подходы к семантике: сходства и различия в теориях и целях. *Вопросы языкознания*. 1996. № 2. С. 68–78.
17. Amosova N.N. English Contextology. Leningrad : LGU Publishing House, 1968. 178 p.
18. Marder E. Die Nibelungen sind an allem schuld. Hamburg : Friedrich Oetinger Verlag, 1966. 200 S.
19. Müller V. Das große deutsch-ukrainische Wörterbuch. Kyjiw : Tschumatskij Schljach Verlag, 2012. 792 S.
20. Schwarz M., Chur J. Semantik. Tübingen : Narr, 2004. 224 S.
21. Vanparys J. Categories and Complements of Illocutionary Verbs in a Cognitive Perspektive. Frankfurt am Main : Lang, 1996. 249 p.
22. WAHRIG. Wörterbuch der deutschen Sprache / von R. Wahrig-Burfeind. München : dtv, 2012. 1152 S.
23. Wunderlich D. Arbeitsbuch Semantik. Frankfurt am Main : Hain, 1991. 368 S.

Romanova N. Semantic features of the composite nouns in the German children's fiction

Summary. The article is devoted to the study of semantic features of complex nouns of German-language children's fiction. It is established that the semantics of German-speaking complex nouns of child's fiction are ambivalent: transparent and insufficiently transparent, formed within the composite according to a linear formula, can be monosemic and multivalued, defines a depicted situation, extends, narrows, or modifies its strength, a new meaning, absent in prototype words, structured in meaning, economical and effective in artistic terms, takes a certain part in the development of children's thinking, emotional influences to the recipient. The article presents a brief critical review of theoretical perspectives on the problem, reveals the specificity of linguistic, stylistic and communicative (pragmatic) contexts, highlights the semantic relations between components in the semantic structure of the noun composite, defines the concept of lexical semantics of the complex noun. In the course of the research the term "children's fiction" was characterized, the classifications of age periods of the child's development were considered, the target addressee of the analyzed work – a teenager was identified. The said addressee, according to the plot, is interested in adventure, idealizes relatives, seeks to attract attention to his verbal and/or non-verbal behavior, values friendship, loyalty, sincerity, ability to keep a secret, evaluates actions, differentiates boys and girls and the like. Special attention is focused on the systematization of semantic subgroups of complex nouns and favorite words. Forty varieties of semantic subgroups have been identified, twenty of which contain favorite words. In the course of semantic analysis it is found out that in the textual fabric, the works most often use the archaic *Wachtmeister* token with the meaning of "non-police officer", which indicates the relics of ethnic stereotype – the love of order. In the perspective of further consideration and research of this topic, it is advisable to expand the content-factual material and compare the semantics of complex nouns in related and non-related languages.

Key words: composite, compound nouns, semantics, semantic features, semantic subgroup, children's fiction.